

Figuur 1.1. Eelde, Grote Veen. Uitsnede uit de topografische atlas. Met het rode kader wordt het hele plangebied aangegeven. Het blauwe kader geeft het onderzoeksgebied aan, dat gelijk is aan de omvang van het aanwezige esdek. De kaart is noord gericht; elk blok geeft een vierkante kilometer aan. (Bron: www.mijn.kadaster.nl.)

Figuur 1.2. Plangebied Eelde, Grootte Veen met een rode lijn aangegeven op een luchtfoto. Het door proefsleuven en de opgraving onderzochte deel is de zuidelijke helft hiervan. De opname is naar het noorden gericht; voor de schaal wordt verwezen naar Figuur 1.1. (Bron: Google Earth.)

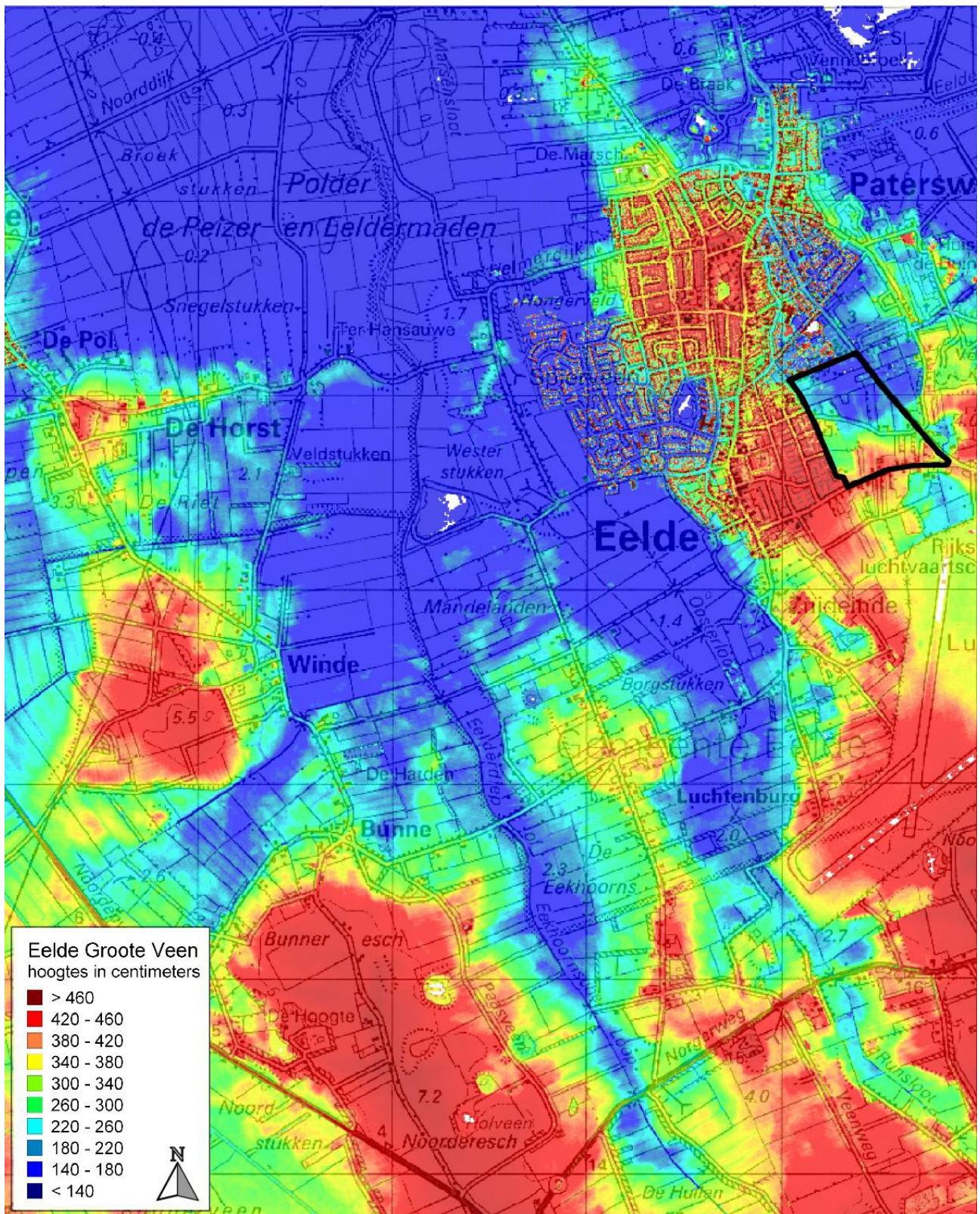
Figuur 1.3. Eelde, Groot Veen. Een overzicht van de fasen waarin de veldwerkzaamheden hebben plaatsgevonden. In donkergrijs zijn de gegraven proefsleuven aangegeven, in lichtgrijs de werkputten op het westelijke deel van de opgraving, in grijs de werkputten op het oostelijke deel van de opgraving. In gearceerd grijs zijn de sterk verstoorde delen aangegeven. Op deze delen stond bos of waren paardenbakken aangelegd waarbij de bodem tot ver in de C-horizont is verstoord.

Tabel 1.1. Eelde, Grootte Veen. De uitgevoerde archeologische onderzoeken.

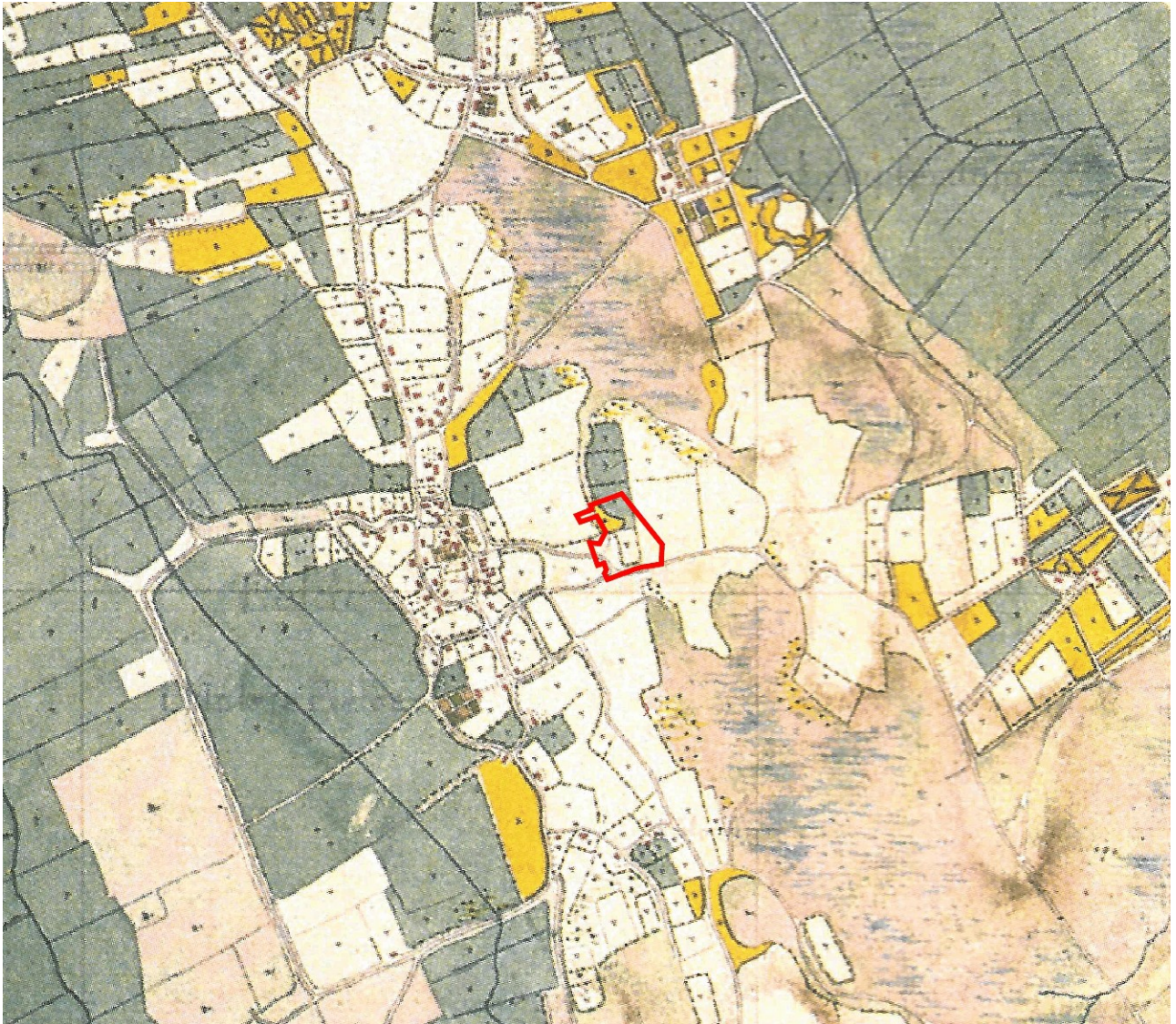
Soort onderzoek	Onderzoeks-Meldings-nummer	Datum uitvoer veldwerk	Omvang	Steekproef rapportnummers
Bureau- en booronderzoek	25168	06-11-2007 t/m 03-12-2007	17,9 ha	2007-11/01 (Bongers & Jelsma 2007)
Proefsleuven-onderzoek WEST	28451	07-05-2008 t/m 15-05-2008	1450 m ²	2008-05/10 (Schrijer & Luinge 2010)
Proefsleuven-onderzoek OOST	31761	03-11-2008 t/m 06-11-2008	994 m ²	2008-11/18 (Schrijer 2008)
Opgraving WEST & OOST	29637	14-07-2008 t/m 23-10-2008 30-11-2009 t/m 15-12-2009 01-03-2010 t/m 09-07-2010 11-10-2010 t/m 22-10-2010	4,45 ha	2008-07/17 (Tulp 2014)

Tabel 1.2. Eelde, Groote Veen. Administratieve gegevens.

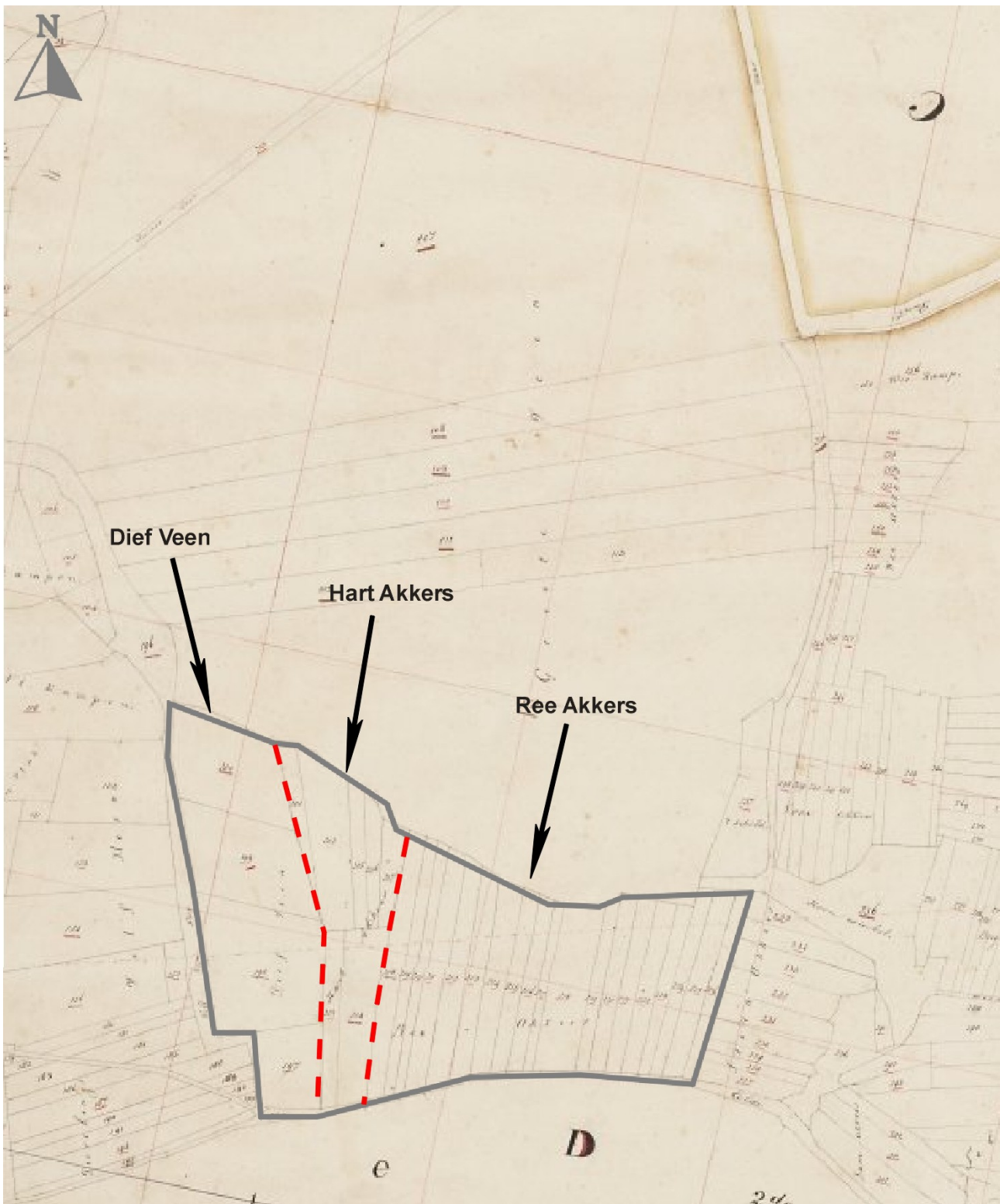
Provincie	Drenthe
Gemeente	Tynaarlo
Plaats	Eelde
Toponiem	Groote Veen
Kaartblad	12B
Coördinaten plangebied	NW: 234.089,88 / 572.985,50 N: 234.205,56 / 573.063,49 N: 234.412,22 / 573.142,77 NO: 234.730,66 / 572.774,94 ZO: 234.713,77 / 572.643,66 ZW: 234.325,14 / 572.529,28
Coördinaten vindplaats	NW: 234.351,47 / 572.811,36 NO: 234.713,65 / 572.811,82 ZO: 234.711,81 / 572.639,22 ZW: 234.351,93 / 572.549,25
Oppervlakte plangebied	17,9 hectare
Oppervlakte onderzoeksgebied	5,45 hectare, waarvan 0,51 hectare niet kon worden onderzocht door bebouwing, begroeiing of afgraving
Uitvoering veldwerk	westelijk deel: 14 juli en 23 oktober 2008 oostelijk deel: 30 november tot en met 15 december 2009; 1 maart tot en met 9 juli 2010; 11 tot en met 22 oktober 2010
Levering en goedkeuring evaluatie- en selectierapport	18 maart 2011 en 2 augustus 2011
Uitwerking	17 augustus 2011 tot en met 5 mei 2014
Bevoegde overheid	Gemeente Tynaarlo, vertegenwoordigd door mevr. R. de Boer
Adviseur namens de bevoegde overheid	drs. M. Huisman
Opdrachtgever	Gemeente Tynaarlo, vertegenwoordigd door mevr. R. de Boer
OM-nummer	29637
ISSNnr.	1871 - 269X
Uitvoerder	De Steekproef bv
Steekproef projectcode	2008-07/17
Geomorfologische context	esdek op dekzand
NAPhoogte maaiveld	tussen 2,8 en 4,6 meter boven NAP
Maximale diepte onderzoek	2 meter beneden maaiveld
Huidig grondgebruik	grasland en akker
Beheer en plaats van documentatie	Noordelijk Archeologisch Depot in Nuis, De Steekproef bv, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, ARCHIS, Koninklijke Bibliotheek en E-depot

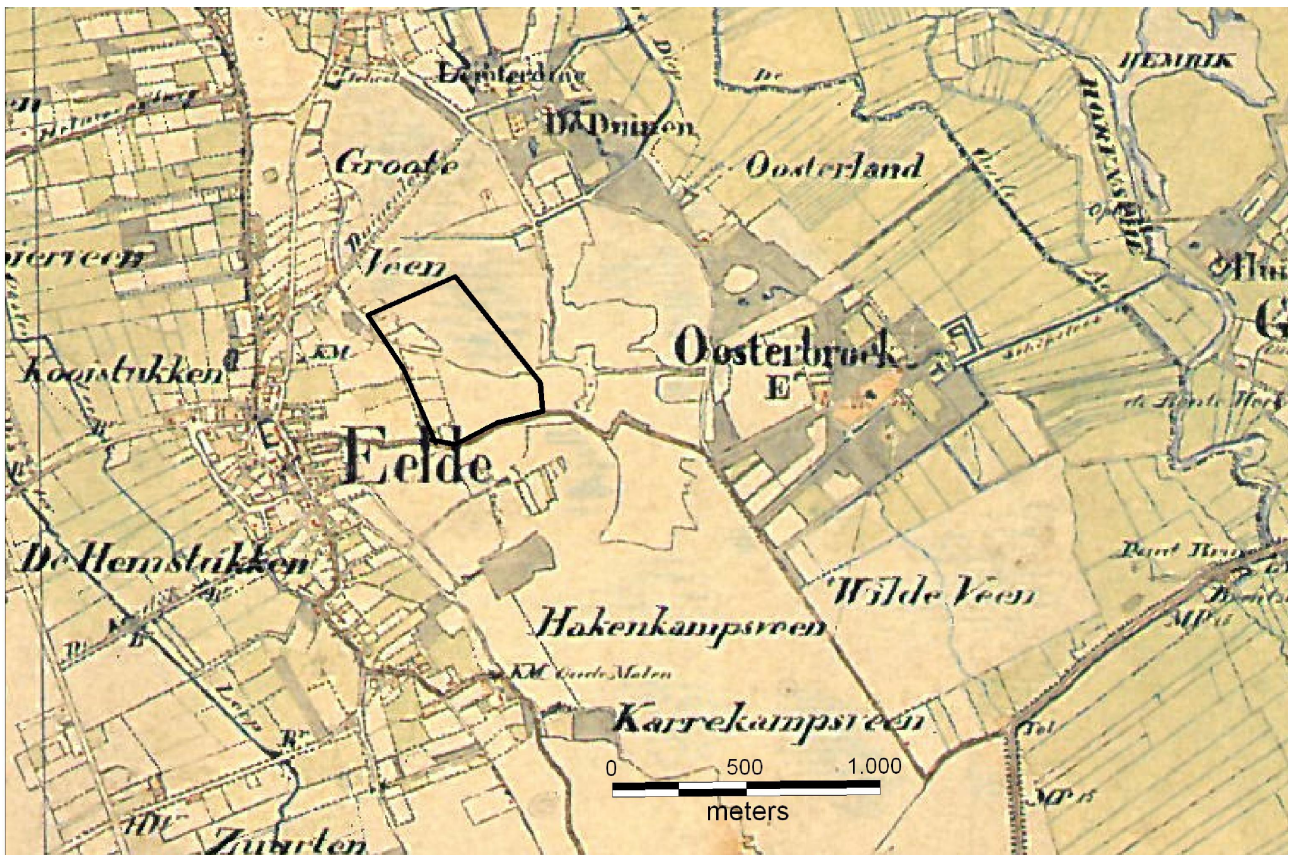
Figuur 2.1.1. Een uitsnede van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). Het gehele plangebied Grote Veen is met een zwarte lijn omkaderd (het zuidelijke deel is opgegraven). De hoger gelegen delen van het landschap zijn weergegeven in rode en gele tinten, de lager gelegen delen zijn weergegeven in groene en blauwe tinten. In de legenda staan de hoogtes in centimeters ten opzichte van het NAP. (Bron: www.ahn.geodan.nl.)

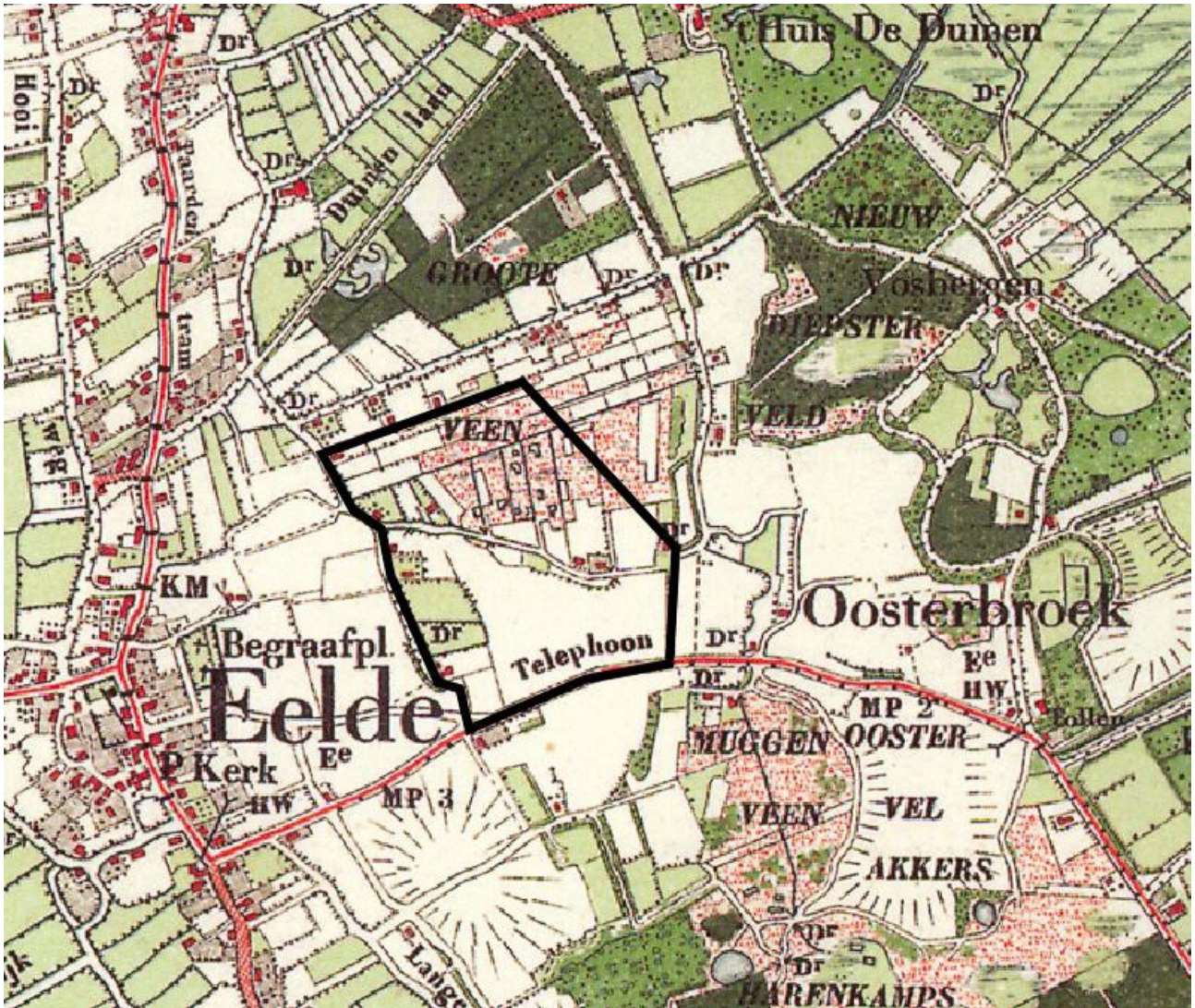
Figuur 2.2.1. Eelde, Groote Veen. Uitsnede uit de historische atlas 1811-1813. De grens van het gehele plangebied is met een rode lijn aangeduid. (Bron: Versfelt & Schroor 2001: kaart 4.)

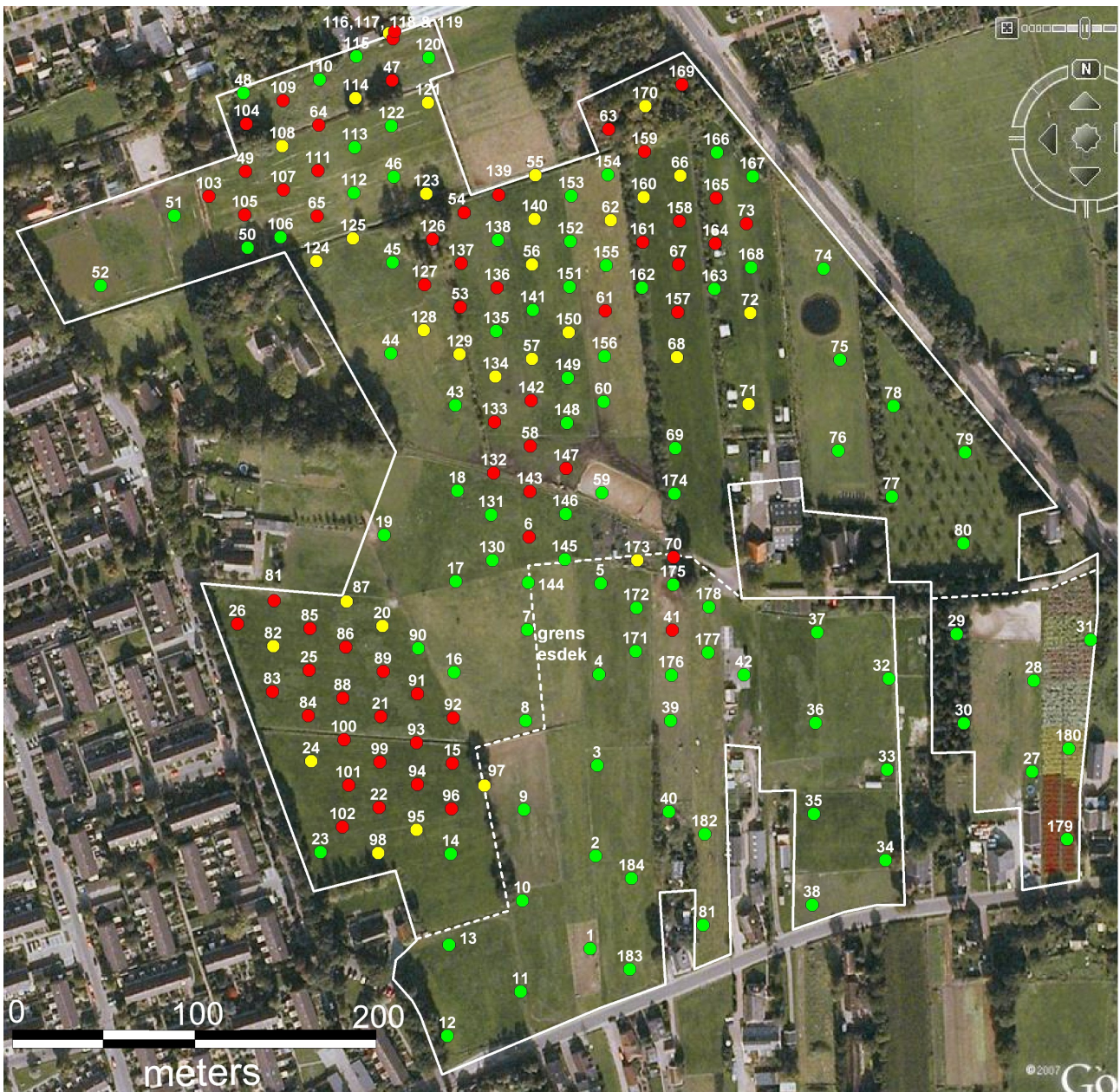
Figuur 2.2.2. Eelde, Groote Veen. Uitsnede uit de kadastrale kaart van 1832. Het grijze kader geeft de grens van het onderzoeksgebied aan. De zuidgrens wordt gevormd door de Esweg en de noordgrens valt samen met de hier niet weergegeven Veenweg. Op deze kaart zijn de verschillen in verkaveling zichtbaar. (Bron: www.watwaswaar.nl; overgenomen uit Schrijer & Luinge 2010.)

Figuur 2.2.3. Eelde, Groote Veen. Uitsnede uit de historische atlas 1851-1855. Het gehele plangebied is met een zwart kader aangegeven. De weg die het kader van oost naar noordwest doorsnijdt is de nog deels onverharde Veenweg. (Bron: Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990: kaart 55.)

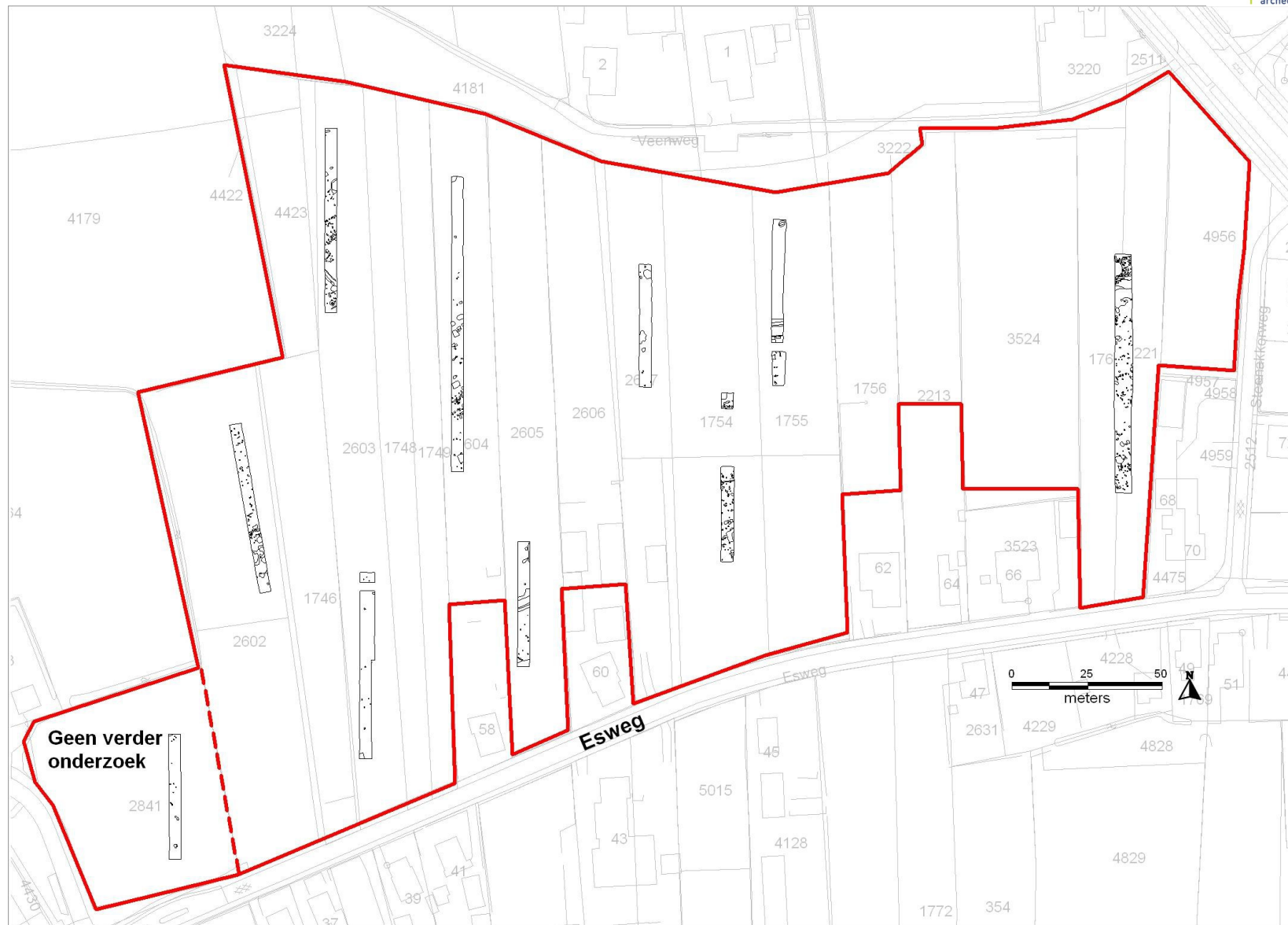
Figuur 2.2.4. Eelde, Groote Veen. Uitsnede uit de historische kaart van 1899. Het zwarte kader geeft de ligging van het gehele plangebied aan. Op deze kaart is te zien dat in deze tijd ook het veengebied was verkaveld (de lichtrode kavels). (Bron: Uitgeverij Nieuwland, 2006: kaart 115.)

Figuur 2.3.1. Eelde, Grootte Veen. Boorpuntenkaart met de locaties van de boringen die tijdens het booronderzoek van 2007 zijn uitgevoerd. De witte lijn geeft het plangebied voor het booronderzoek aan; de witte stippellijn is de noordgrens van het esdek. In rood zijn de boringen met in ieder geval een intacte B-horizont weergegeven, in geel de boringen met een niet gave B-horizont maar wel een intacte BC-horizont. In groen zijn de boringen aangeduid waar geen podzolbodem meer werd waargenomen. (Bron: Bongers & Jelsma 2007.)

Figuur 2.3.2. Eelde, Grote Veen. Momentopname booronderzoek 2007. (Bron: Bongers & Jelsma 2007.)

Figuur 3.1. Eelde, Grootte Veen. Overzicht van de werkputten die tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn gegraven. De hierin aangetroffen grondsporen zijn in lijnen aangegeven.

Figuur 4.1. Eelde, Grootveen. Aan de hand van enkele ingemeten vaste punten in het plangebied werden werkputten uitgezet. De meeste werkputten hadden een afmeting van acht bij vijftig meter.

Figuur 4.2. Eelde, Groote Veen. De grond werd laagsgewijs verwijderd tot een goed leesbaar vlak overbleef.

Figuur 4.3. Eelde, Grootte Veen. De werkputten werden in twee stroken van vier meter breed aangelegd. Na het graven werd het vlak in etappes egalier gemaakt door middel van een schaaftak. Zodoende hoefde het vlak niet geheel met de schep geschaafd te worden, maar kon worden volstaan met het licht bijwerken van het vlak.

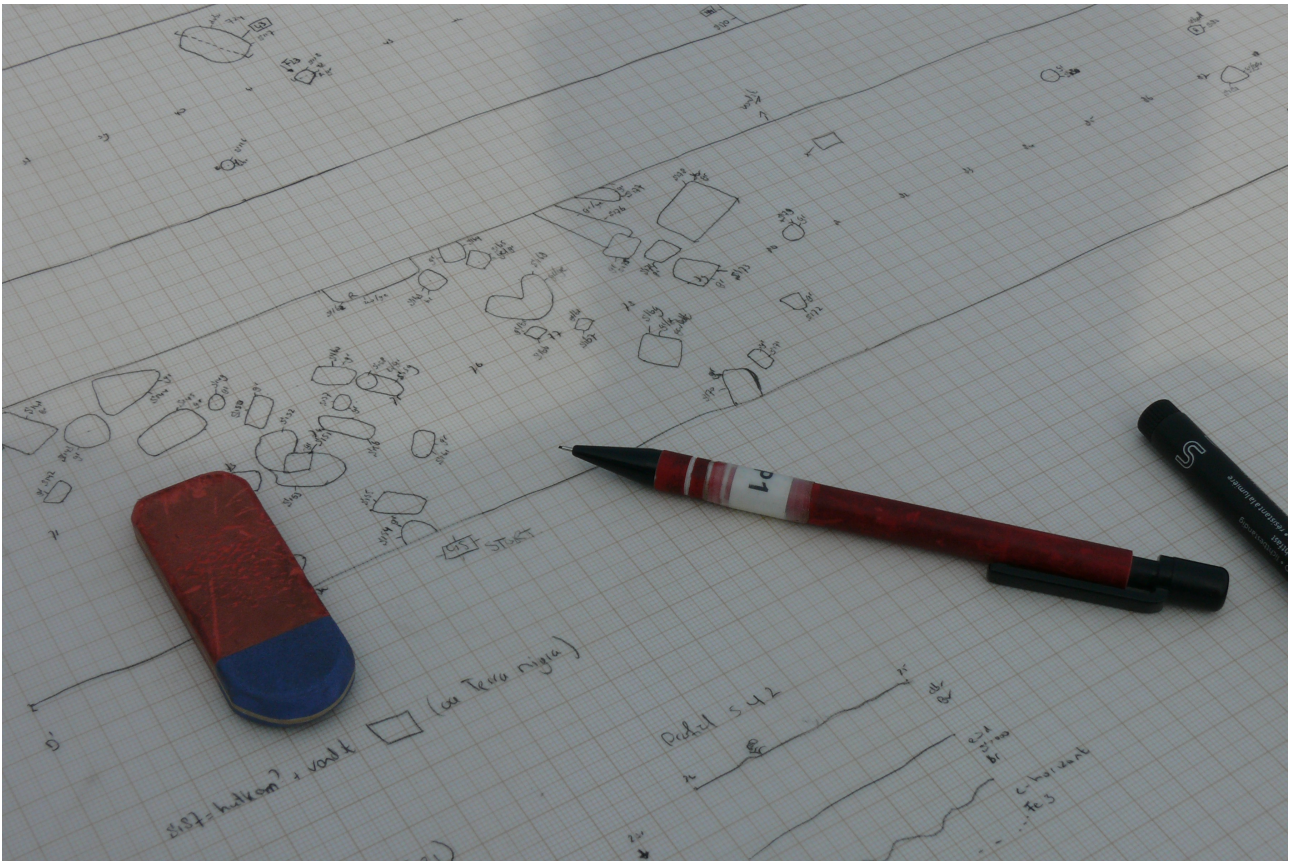
Figuur 4.4. Eelde, Grootte Veen. Al tijdens het graven van een werkput werden grondsporen angekrast. Daarna werden foto's van het vlak genomen.

Figuur 4.5. Eelde, Groote Veen. Nadat het vlak is gefotografeerd, werden er meetlijnen in de put uitgezet die aan vaste punten werden gerelateerd. Hierna kon het vlak worden getekend (schaal 1:50).

Figuur 4.6. Eelde, Grote Veen. Op de tekening werden de getekende sporen doorgenummerd. Ook werden fotonummers en vondstnummers op de tekening genoteerd.

Figuur 4.7. Eelde, Grote Veen. Detail van een vlaktekening van een put.

Figuur 4.8. Eelde, Grote Veen. Alle grondsporen zijn gecoupeerd, dat wil zeggen dat de helft van het spoor laagsgewijs is verwijderd zodat de doorsnede van het spoor zichtbaar werd. Vervolgens werd ook de andere helft onderzocht.

Figuur 4.9. Eelde, Grote Veen. Voorbeeld van een coupe door een grote kuil.

Figuur 4.10. Eelde, Grootte Veen. Grote, diepe sporen zoals waterputten en drenkkuilen zijn met behulp van de graafmachine gecoupeerd. Hierdoor lagen ze minder lang open en bleef het instortingsgevaar beperkt. De doorsneden van deze grote sporen werden gefotografeerd en indien mogelijk ook getekend.

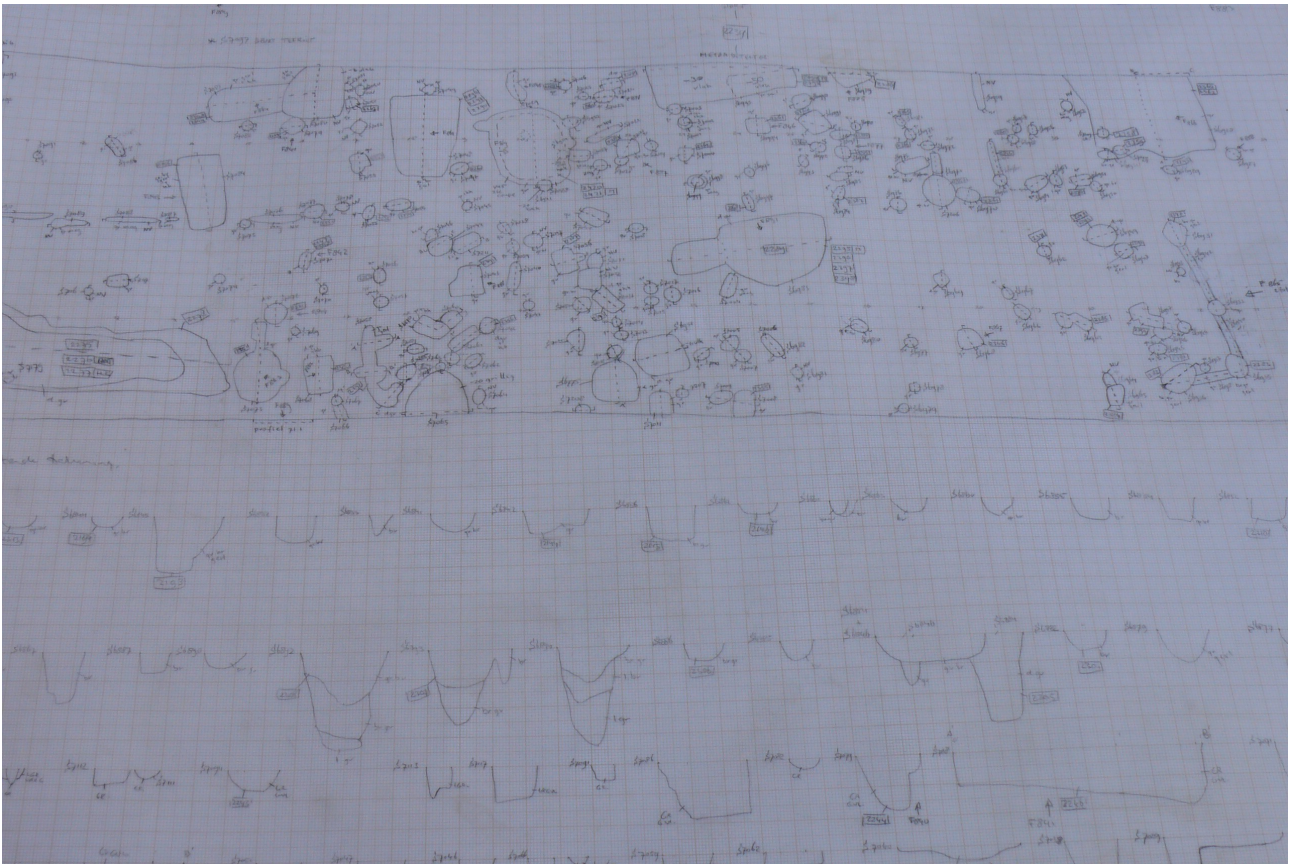
Figuur 4.11. Eelde, Groote Veen. Indien er vondsten in de machine-coupees werden waargenomen, werden deze verzameld en geborgen voor nader onderzoek. Op deze foto is hout uit een waterput gehaald.

Figuur 4.12. Eelde, Grootte Veen. Alle coupes van grondsporen zijn getekend; ongeveer tien procent van de sporen werd gefotografeerd.

Figuur 4.13. Eelde, Grote Veen. Coupes werden in het veld na het fotograferen door de senior-archeoloog gecheckt en ingekrast voordat ze getekend werden. Tijdens het project vond een korte trainingsopgraving van studenten archeologie van het Groninger Instituut voor Archeologie van de RijksUniversiteit Groningen plaats.

Figuur 4.14. Eelde, Grootte Veen. Voorbeeld van een vlaktekening met getekende coupes van de grondsporen eronder.

Figuur 4.15. Eelde, Grootte Veen. Vondsten uit een grondspoor zijn tijdens het couperen apart gehouden. Na het documenteren werd de andere helft van het grondspoor uitgegraven, zodat meer eventueel aanwezig materiaal kon worden verzameld. Het materiaal varieerde van kleine snippers aardewerk tot bijvoorbeeld deze afgebeelde vondsten.

Figuur 4.16. Eelde, Grootte Veen. Hiervoor wordt een vondstkaartje met uniek nummer uitgeschreven, dat op de tekening werd genoteerd.

Figuur 4.17. Eelde, Grote Veen. Foto van een deel van een put waarin de laatste coupes werden afgewerkt.

Figuur 4.18. Eelde, Groote Veen. De vondsten werden in het gebouw van De Steekproef in Zuidhorn gewassen, gedroogd en gesorteerd. Het aardewerk werd ter plekke indien mogelijk geplakt. Hierna ging het vondstmateriaal naar de diverse specialisten.

Figuur 5.1. Eelde, Groote Veen. Deze foto laat het intacte profiel zien in werkput 55.

Figuur 5.2. Eelde, Grote Veen. Deze foto geeft het profiel in het midden van werkput 58 weer. Hier is de bodem verstoord en de top van de C-horizont verdwenen.

Figuur 5.3. Eelde, Groote Veen. Deze profielkolom laat een redelijk intact esdek zien. Deze foto is genomen in proefsleuf 3.

Figuur 5.4. Eelde, Grote Veen. Deze foto toont het bodemprofiel in het noorden van proefsleuf 5. Van boven naar beneden zijn hier de bouwvoor (donkergrijs) gelegen op het esdek (donkerbruingrijs) te zien. Vervolgens ligt daaronder een oude bouwvoor (donkerbruin), op de uitspoelingshorizont E- (witgrijs), die op de inspoelingshorizont B- (roodbruin) ligt bovenop de C-horizont (lichtbruin/geel).

Figuur 5.5. Eelde, Groote Veen. Deze foto is genomen in het midden van het westprofiel in werkput 30. De bodem is hier plaatselijk sterk verstoord, tot in de C-horizont.

Figuur 5.6. Eelde, Grote Veen. Foto van het zuidprofiel van werkput 30. In het midden is een grondspoor in het gele zand afgetekend. In het esdek onder de donkere bouwvoor zijn enkele lichtere esplaggen zichtbaar.

Figuur 5.7. Eelde, Grote Veen. Deze profielkolom bevindt zich in het noordelijke deel van het westprofiel van werkput 34. Onder de bouwvoor is nog een restant van de E-horizont zichtbaar, gevolgd door een B-, BC- en C-horizont.

Figuur 5.8. Eelde, Grote Veen. In het oostprofiel van werkput 32 zijn de esgreppels duidelijk zichtbaar.

Figuur 5.9. Eelde, Grote Veen. Deze foto is genomen ter hoogte van het noordelijke deel van het oostprofiel in werkput 62. Onder de bouwvoor en oude bouwvoor is de E-horizont nog aanwezig. Eronder is een door vernatting slecht ontwikkelde B-horizont zichtbaar en een ijzerrijke C-horizont.

Figuur 5.10. Eelde, Grote Veen. Deze profielkolom is geplaatst in het zuidelijke deel van het oostprofiel van werkput 114. Onder de bouwvoor en ploeglaag is een BC- en C-horizont zichtbaar. In de BC-laag zijn de diergangen (bioturbatie) duidelijk afgetekend.